

Naslov članka/Article:

Mednarodna izmenjava učiteljev geografije iz Turčije in Slovenije

International Geography Teacher Exchange between Turkey and Slovenia

Avtor/Author:

Andreja Bečan, Nina Farič, Nataša Mrak

<https://doi.org/10.59132/geo/2019/2/28-38>

CC licenca

Priznanje avtorstva-Nekomercialno-Brez predelav

Geografija v šoli 2/2019, letnik 27

ISSN 1318-4717

Izdal in založil: Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Kraj in leto izdaje: Ljubljana, 2019

Spletna stran revije:

<https://www.zrss.si/strokovne-revije/geografija-v-soli/>

Andreja Bečan, Nina Farič, Nataša Mrak

Mednarodna izmenjava učiteljev geografije iz Turčije in Slovenije

SLIKA 1: POSLIKAVE STAVB MESTA EFEZ

Foto: A. Bečan

Uvod

Eden od načinov deljenja in širjenja medsebojnih učiteljskih izkušenj je izmenjava učiteljev. Julija in avgusta 2018 je na mednarodni ravni potekala izmenjava slovenskih (Društvo učiteljev geografije Slovenije) in turških učiteljev geografije (turška geografska zveza Coğrafya Eğitimci Derneği). Prvi del je potekal v Sloveniji, drugi pa v zahodnem delu Turčije v Izmirju. Izmenjava izkušenj prav gotovo prinaša pozitivne učinke tako za osebni kot strokovni razvoj posameznika. Cilj izmenjave je bil seznaniti se s šolskim sistemom obeh držav, izvesti različne delavnice in predavanja na temo inovativnih učnih praks, pristopih za delo z nadarjenimi učenci ter izvesti ekskurzije v izbrana območja v Sloveniji in Turčiji.

TURŠKI UČITELJI GEOGRAFIJE V SLOVENIJI (2. 7. – 6. 7. 2018)

Začelo se je z ogledom prestolnice, kjer je potekal tipičen urbani sprehod. Po ogledu mesta z Ljubljanskega gradu in prvi orientaciji v prostoru smo nadaljevali s sprehodom po ulicah starega mestnega jedra. Nismo pozabili izpostaviti Emone, še manj popiti kave. Vse to zato, da ne bi bil kulturni šok za Turke iz milijonskega mesta prevelik. Sledil je namreč odhod na podeželje

Slika 2: Seznanjanje z aplikacijo Our Photo Story
Foto: I. Lipovšek

Andreja Bečan

OŠ Vodice
andreja.becan@guest.arnes.si

Nina Farič

OŠ Majde Vrhovnik Ljubljana
nina.faric@guest.arnes.si

Nataša Mrak

OŠ dr. Janeza Mencingerja
Bohinjska Bistrica
nataša.mrak@osbohinj.si
COBISS: 1.04

Izvleček

Mednarodne izmenjave učiteljev geografije so vedno odlična priložnost za spoznavanje pristopov pri pouku in hkrati poglobljanje strokovnih vsebin na terenu. V izmenjavi s turškimi učitelji geografije so ti prišli v Slovenijo v začetku julija 2018, slovenski učitelji geografije pa so se v Turčijo podali avgusta 2018. V Sloveniji smo spoznavali kraška območja, obsredozemske pokrajine in glavno mesto Ljubljana. Izmenjali smo si informacije o šolskih sistemih obeh držav ter podrobneje analizirali vsebine pouka geografije. V Turčiji so nas gostili v pokrajini mesta Izmir, na terenu smo si ogledali še starodavno mesto Efez, geopark Kula in počasno mesto Cittaslow.

Ključne besede: geografija, učitelji, izmenjava, Turčija, Slovenija

International Geography Teacher Exchange between Turkey and Slovenia

Abstract

International geography teacher exchange is always an excellent opportunity to learn about different teaching approaches and improve professional knowledge on the field. The exchange between Turkish and Slovenian geography teachers took place in 2018 – Turkish teachers visited Slovenia at the beginning of July and Slovenian teachers travelled to Turkey in August. In Slovenia, we learned about the Karst and Mediterranean regions, and the capital Ljubljana. Information about both countries' educational systems were exchanged and geography contents were analysed in greater detail. Our trip to Turkey took us to Izmir Province, and we also visited the ancient city of Ephesus, Kula Geopark and 'slow city' Cittaslow.

Keywords: geography, teachers, exchange, Turkey, Slovenia

Medvedjega Brda, kjer je ČŠOD Medved postal njihov začasni dom.

Delavnice: Delam sam, bolje znam

V času izmenjave smo poskrbeli za pestrost delavnic, predavanj in ekskurzij. Uvodno delavnico je vodil dr. Marko Krevs, ki je predstavil aplikacijo za mobilne telefone Our Photo Story. Aplikacija omogoča možnost

beleženja in shranjevanja poti potovanja, fotografij in razvrščanja zanimivosti. Preizkusili smo je že prvi dan ob Cerknškem jezeru, Turki pa so vanjo vnašali podatke vse do konca izmenjave. Zanimiv način skupnega ustvarjanja geografskih spominov je ena od možnosti, ki jo lahko preizkusimo tudi s svojimi učenci.

Prav tako je vedno aktualna igra iskanje skritega zaklada z GPS-napravami. Mirsad Skorupan je v okolici ČŠOD skrival majhna presenečenja, ki smo jih narodno mešane skupine bolj ali manj uspešno iskale. Sledila je analiza podatkov (zemljevid poti posameznih skupin), ki je pokazala spretnost skupin pri uporabi GPS-naprav.

Slika 3: Iskanje skritega zaklada je vedno aktualna igra.
Foto: I. Lipovšek

Predavanja: Znanje delim, znanje gradim

V poletnem času je nemogoče doživeti izkušnjo v razredu, saj so šole zaprte. Poskrbeli pa smo za nabor uspešnih praks iz učilnic in terenskega dela.

Nina Farič se je osredotočila na možnosti dela pri dodatnem pouku geografije. Predstavila je številne dejavnosti, ki jih je v preteklih letih izvedla z učenci. Dejavnosti potekajo v obliki priprave na tekmovanje v znanju geografije, mentorstva učencem pri raziskovalnem in projektne delu, sodelovanja na natečaju. Ustvarjalna geografska predstavitev mojega kraja, vključevanje učencev v izobraževalni proces s sodelovanjem z zunanjimi institucijami. Poleg tekmovanja iz geografije, kjer so bile najbolj zanimive prav priprave na terenski del tekmovanja, je veliko zanimanje vzbudilo povezovanje z lokalnimi (v tem primeru tudi državnimi) ustanovami. Nina Farič je skupaj s kustosinjo Narodnega muzeja Slovenije ob

Aplikacija za mobilne telefone Our Photo Story omogoča možnost beleženja in shranjevanja poti potovanja, fotografij in razvrščanja zanimivosti.

razstavi o dr. Janezu Drnovšku pripravila učno uro v obliki delavnic za svoje učence, ki so na drugačen način spoznali vsebino razstave.

Slika 4: Raziskovalno in projektno delo pri dodatnem pouku geografije je predstavila Nina Farič.

Foto: I. Lipovšek

Pomemben del geografije je orientacija, ki jo je skozi različne primere terenskega dela predstavila Nataša Mrak. Predstavitve je vključevala primere osnovnih ur začetne orientacije z zemljevidi in kompasom v 6. razredu, zahtevnejše orientacije v gorskem svetu v sklopu šole v naravi v 9. razredu ter načine učenja orientacije skozi igro v sklopu projektnega dne (v znanem okolju v bližini šole) ali na dnevih dejavnosti (neznano okolje). Po navadi gre za enourno delavnico, ki popestri dan dejavnosti, učenci tako spoznajo izbrano območje, med sabo tekmujejo in se urijo v orientaciji. Eden od primerov orientacije je fotolov, kjer učenci s pomočjo tablic iščejo izbrane objekte in se pred njimi slikajo.

Andreja Bečan pri poučevanju vključuje izdelavo maket. Nekateri učenci so na njeno ali lastno pobudo izdelali različne makete za posamezna območja (izbrane celine, svet, Slovenija). Bolj

Slika 5: Spoznavanje površja jugozahodne Slovenije ob maketi sredozemskih pokrajin

Foto: I. Lipovšek

sistematično pa se je učenja o pokrajinah Slovenije s pomočjo maket lotila v 9. razredu. Učenci so se razdelili v skupine (po pokrajinah) in se čim bolj samostojno lotili dela po navodilih: seznanitev z besedilom v učbeniku (natančno branje in izpis pomembnih geografskih informacij); domače delo (iskanje dodatnih informacij na spletu); nabor podatkov in izbor dejstev, ki jih nameravajo prikazati na maketi; nabor materiala za izdelavo makete (določijo, kateri material posamezni člani prinesejo); izdelava makete; predstavitev makete; zapis dejstev v zvezke, čemur je sledilo preverjanje znanja z različnimi nalogami ob maketah.

Ekskurzije: Grem na potep

Za vsakega geografa je prav gotovo najpomembnejši stik s terenom. V sklopu pouka imamo različne možnosti za izvedbo ekskurzij, zato smo tudi v času izmenjave poskrbeli

za krajše/daljše ekskurzije, za raziskovanje manjšega/večjega območja, jih zastavili ozko ali širše. Vse je odvisno od ciljev, ki si jih zadamo. Na izmenjavi smo se odločili za raziskovanje kraškega območja jugozahodno od Ljubljane.

Cerkniško jezero, eno najbolj prepoznavnih značilnosti kraša, je predstavil dr. Mitja Bricelj. Poleg vidnih sprememb v višini jezerske vode je poudaril pomen celotnega sistema kroženja vode, ki ima za posledico tako poplavljanje kot značilno podzemeljsko pretakanje vode. Skrbno načrtovanje kakršnih koli dejavnosti na tako občutljivem območju je zato izjemno pomembno. Za boljšo predstavljivost delovanja vode smo terenski ogled dopolnili z ogledom makete v Dolenjem Jezeru.

Primer šolske ekskurzije za učence je vodil Franci Malečkar. S pomočjo učnih listov

Slika 6: Dr. Mitja Bricelj ob Cerkniškem jezeru razlaga ranljivost kraških območij

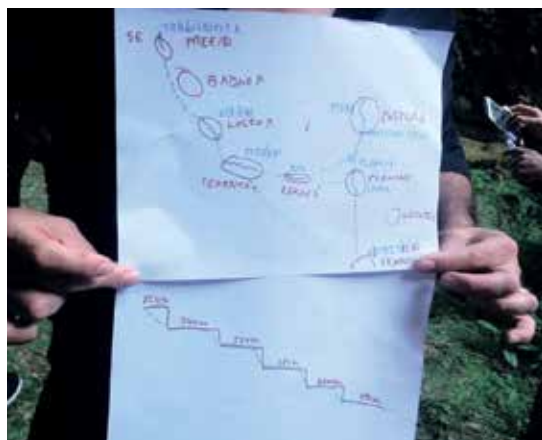
Foto: M. Krevs

so turški učitelji spoznavali nekoliko manj turistično kraško območje, jamo Dimnice. Da bi zaznali spreminjanje pokrajine na majhni razdalji, smo se nato podali do slovenske obale in po raziskovanju Strunjanskih solin in Pirana preverili še temperaturo morja.

Spoznavanje kraškega območja je zaključil dr. Karel Natek s pohodom skozi Rakov Škocjan, slikovito kraško dolino. Ugotovili smo, da je poleg dobre razlage pomembna tudi kakovostna skica. Teh na tablah na učni poti med naravnima mostovoma ne manjka, vedno pa pride prav tudi preprosta in učinkovita na roko narisana skica.

Slika 7: Brez zemljevida pri geografih ne gre.
Foto: A. Bečan

Slika 8: S preprosto skico lahko pojasnimo geografske procese.
Foto: A. Bečan

Viri podatkov: Želim (iz)vedeti več

Številne uporabne geografske podatke lahko pridobimo tudi na spletnih straneh. Interaktivne zemljevide (Google Maps, Google Earth,

Geopedia, Atlas okolja idr.) geografi s pridom uporabljamo. Mirsad Skorupan je predstavil možnost pridobitve in uporabe prosto dostopnih podatkov na spletnih straneh Ministrstva za okolje. Zanimiv način prikaza površja so reliefni zemljevidi (na podlagi lidar podatkov) ali izdelave panorame (Create a panorama). Podatke lahko uporabimo tudi pri delu z učenci za oblikovanje manj ali bolj zahtevnih zemljevidov.

Več o delovanju učiteljev geografije sta ob prikazu spletne strani Društva učiteljev geografije Slovenije (DUGS) in SIO-skupnosti predstavila Rožle Bratec Mrvar in mag. Igor Lipovšek. Za Turke je bilo zanimivo tudi sodelovanje učiteljev pri načrtovanju in oblikovanju ekskurzij, ki jih zdaj najdemo na spletni strani Uporabna geografija.

SLOVENSKI UČITELJI GEOGRAFIJE V TURČIJI (30. 7. 2018 – 3. 8. 2018)

Začelo se je s sprejemom pri rektorju Univerze Ege v Izmirju prof. dr. Necdetu Budaku, kjer so naši turški kolegi predstavili cilje naše mednarodne izmenjave. Slednja je temeljila na predstavitvi posebnosti njihovega šolskega sistema s poudarkom na pristopih proučevanja pokrajine. V naslednjih dneh so organizirali vrsto ekskurzij, na katerih smo spoznavali območja Izmirja, Efeza, občine Seferehisar in Kula geo parka.

Geografija v turškem šolskem sistemu

Splošno obvezno izobraževanje se v Turčiji začne pri starosti 6 let. Področje primarne ravni izobraževanja je od leta 2012 urejeno po programu 4 + 4 + 4, kar pomeni 4 leta osnovnošolskega izobraževanja na prvi stopnji, 4 leta osnovnošolskega izobraževanja na drugi stopnji in 4 leta srednješolskega izobraževanja. Geografija je kot samostojni predmet vključena šele v srednji šoli pri starosti učencev od 14 do 18 let. Ob koncu štiritletnega srednješolskega izobraževanja, to je v 12. razredu, dijaki opravijo zaključne izpite (lahko tudi iz geografije), potrebne za vpis na visoke in višje šole ali univerze. 95 odstotkov učencev se izobražuje v ustanovah, ki so del javnega šolstva, obstaja pa tudi zasebno šolstvo, ki je financirano s strani javnih skladov (Splet 1). Naš učiteljski kolega Gurhan Candan na zasebni šoli v Izmirju poučuje geografijo v oddelkih, v katerih je od 12 do 20 učencev. V 9. in 10. razredu poučuje po 2 uri geografije na teden, v 11. razredu imajo učenci 6 ur geografije na teden, v 12. razredu pa 4. Možno

je prilagajanje števila ur v oddelku v primeru priprav na državni izpit. Gurhan Candan je izpostavil težave, povezane s precej obsežnimi administrativnimi pripravami za organiziranje šolskih ekskurzij.

Slika 9: Geografska učilnica v eni od zasebnih šol v Izmirju

Foto: G. Candan

Počasna mesta kot odgovor (pre) hitremu načinu življenja

S turškimi kolegi smo obiskali Seferihisar, kjer nam je župan mesta Tunç Soyer prestavil značilnosti svetovne mreže počasnih mest (Cittaslow). Seferihisar je namreč prvo izmed 14 mest v Turčiji, ki so pridobila naziv Cittaslow in katerih razvoj poteka po smernicah tega gibanja.

Slika 10: Seferihisar je poznan po gojenju mandarin ter velikih virih sončne, geotermalne in vetrne energije.

Vir: Splet 3.

Cittaslow je svetovna mreža mest »udobnega bivanja«, ki že več kot desetletje deluje s ciljem izboljševanja kakovosti življenja v mestih in spodbujanja spoštljivega odnosa meščanov do okoliških območij in okolja (Splet 4).

Pri upravljanju občine se namreč zavedajo pomena razvoja, ki izhaja iz lokalnega trga in predvsem potreb lokalnega prebivalstva. Cilji načrtovanja razvoja mesta povezujejo skladen razvoj okoljskih politik, ureditev infrastrukture, uvajanje tehnologij in prostorskih možnosti za

življenje v mestih in vzpodbujanje proizvodnje lokalnih izdelkov.

Prednostni razvojni projekti mesta Seferihisar vključujejo gojenje avtohtonih kulturnih rastlin v pokrajini (mesto je znano po gojenju mandarin in oljk), uporabo solarne energije pri osvetljevanju mesta, izračun emisij ogljika, kompostiranje in gradnjo sončnih elektrarn. V mestu raziskujejo in pripravljajo široko ponudbo lokalnih jedi, skrbijo za zaščito lokalnih semen, podpirajo ekološko pridelavo in prodajo na trgu brez posrednikov. Skrb za kulturno dediščino je vidna na primeru novih arheoloških izkopavanj starodavnega Teosa in obnove gradu Siğacı (Splet 5).

Slika 11: Seferihisar, utrinek s fasade v mestu s pomenljivim sporočilom: »čas ni naš gospodar«

Foto: N. Farič

V Seferihisarju zelo poudarjajo enakovredno vključevanje ranljivih skupin prebivalstva, predvsem brezposelnega dela ženskega prebivalstva. Na pobudo župana Soyeryja je prisotno tudi vključevanje otrok pri razvoju mesta v obliki zasedanj otroškega parlamenta.

Primer tega mesta lahko učitelji uporabimo pri poučevanju vsebin trajnostnega razvoja. Skupaj z učenci se lahko vprašamo, kaj bi mesta s podobno usmeritvijo razvoja v Sloveniji lahko pridobila. Prvi vidik, ki ga lahko poudarimo, je, da je tovrstni predlog razvoja odgovor na probleme globalizacije, kjer mesta vse preveč izgubljajo svojo prepoznavnost. Projekti, ki uporabljajo obstoječe vire za razvoj, imajo prednost pri pridobivanju finančnih sredstev v okviru kohezijske politike Evrope (makroekonomske strategije). Naziv Cittaslow lahko mesta uporabijo kot blagovno znamko, krepki se prepoznavnost mest na splošno in

Cittaslow je svetovna mreža mest "udobnega bivanja", ki že več kot desetletje deluje s ciljem izboljševanja kakovosti življenja v mestih in spodbujanja spoštljivega odnosa meščanov do okoliških območij in okolja.

prepoznavnost kakovosti njihovih proizvodov na trgu.

Z učenci lahko razpravljamo tudi o vidikih demokratičnega ustroja in pravne države. Današnja Turčija je namreč država velikih nasprotij. Na primeru našega obiska je bilo zaznati razgledanost in demokratični potencial v načrtovanju prostora, poznavanje sodobnih znanstvenih trendov ter mir in blaginjo, ki sta značilna za razvit egejski del Turčije v nasprotju z veliko revščino prebivalstva v posameznih delih države in kršenjem pravic posameznikov in skupin prebivalstva.

Slika 12: Şirince se nahaja v provinci Izmir, vzhodno od mesta Selçuk.

Foto: N. Farič

Muzejska vas kot način ohranjanja tradicije

Še en primer zavedanja pomena razvoja lokalne identitete predstavlja vasica Şirince. Za vasico, od Efeza oddaljeno 12 km, je značilen preplet turško-grške kulture. Vse od dvajsetih let 20. stoletja, po vojni za osamosvojitve, je prihajalo do izmenjave grškega prebivalstva, ki je živelo v teh krajih, s turškim. Slednje se danes odraža v zasnovi stavbne dediščine z ohranjeno pravoslavno cerkvijo, ki je na ogled obiskovalcem.

Domačini v kraju predstavljajo in prodajajo raznovrstne izdelke lokalnih proizvodov (olivno olje, murvin kis in sok, številne lokalne jedi, predvsem pa je na voljo raznovrstna izbira vin domačih proizvajalcev).

Slika 13: Şirince, prikaz priprave testa za jed gözleme, ki je slana tradicionalna turška jed iz zvitega testa, polnjena z različnimi nadevi in pečena nad rešetom

Foto: N. Farič

Od višine se ne zvrtil vedno (Izmir)

Slika 14: Pogled na Izmir

Foto: I. Lipovšek

Ena izmed metod geografskega preučevanja pokrajine je pogled z višine. Slednji je zelo uporaben pri urbani geografiji. Oko zaobjame večji prostor, učenec lahko v njem analizira posamezne pojave, segmente in uspe najti določene povezave med njimi, le-te pa tvorijo geografsko celoto.

Kolegi geografi iz Turčije so nam s pomočjo pogleda z višine predstavili Izmir. Prof. dr. Arife Karadağ nas je peljala na razgledni stolp, kjer se nam je odprl pogled na Izmirski zaliv (Egejsko morje), gosto poseljeno ravnico ter na barakarska naselja, posejana po pobočjih okoliških vzpetin. Ob tematskih zemljevidih in pogledu na mesto nam je razložila nastanek mesta, širitev po obdobjih in glavne urbanistične dileme, s katerimi se mesto sooča. Podala je nekaj rešitev in ukrepov, ki se v mestu že izvajajo ali pa bodo uresničeni v prihodnosti.

Izmir je tretje največje mesto v Turčiji, ki je nastalo okoli 6500 let pr. n. št. na aluvialnih naplavinah na obali Izmirskega zaliva. Ravnico obdajajo vzpetine. Prvo območje poselitve je bil predel Tepekule, JV od današnjega mestnega centra, v času Aleksandra Velikega (323 pr. n. št.)

pa je bilo mesto predstavljeno na pobočja Kadifekale (Agora). Danes je razdeljeno na 30 administrativnih območij (Splet 9, Karadağ, 2018).

Zaradi geografsko strateške lege se je Izmir neprekinjeno ohranil od nastanka pa vse do danes. Egejsko morje je mestu omogočilo preskrbo s številnimi morskimi viri, trgovanje, povezanost s tujimi deželami, kar se je odražalo v družbenem in kulturnem življenju mesta, ki je bilo v 19. stoletju eno najbolj živih evropskih mest. Aluvialna ravnica je mestu omogočila prostor za poselitev ter rodovitno območje za kmetovanje, kar je dopolnilo še ugodno podnebje. Vroča poletja hladijo hladni vetrovi s SZ, višek padavin od novembra do aprila pa poskrbi za obnavljanje zalog podtalnice. Izmir je veljal tudi za mesto strpnosti, saj so se v njem živeli ljudje različnih narodnosti in ver, od Turkov, Evropejcev (levantinske družine) do Armencev in Judov (Karadağ, 2018).

Širjenje mesta lahko razdelimo na ključna obdobja:

- 1923–1950 – počasna širitev,
- 1950–1970 – hitra širitev po obrobni predelih, ravnina je bila kmalu nezadostna,
- 1970–1990 – mesto se širi še hitreje na vzhod in jug ob glavnih komunikacijskih vpadnicah, kjer se je začela pospešeno razvijati tudi industrija. Prišlo je do hitre, nelegalne gradnje hiš ob industrijskih obratih, ki so šele kasneje pridobile legalni status. Staro mestno jedro je postalo ujeta med novonastala pozidana območja,
- od 1990 naprej so se ljudje selili na obrobje mesta, nastala je nova infrastruktura, kar je mesto še povečalo. V predmestjih so se razširila nova industrijska območja, črne gradnje hiš, izobraževalne, kulturne in zdravstvene ustanove, začel se je velik pritisk imigrantov. V tem obdobju je Izmir postal metropola z devetimi univerzami, hipermarketi, finančnimi institucijami ter številnimi kulturnimi centri (Karadağ, 2018).

Urbanistične težave ob hitri širitvi mesta

Pojavila so se barakarska naselja (»črne gradnje«), težave prostorskega planiranja, težave z urbano estetiko, problemi z gospodinjskimi in industrijskimi odpadki, intenzivna, neustrezna in napačno razumljena raba tal, onesnažen zrak zaradi prometa, hrup, družbena in prostorska segregacija, strah pred kriminalom, težave z ozelenjevanjem površin med pozidanimi območji itd. (Karadağ, 2018).

Ukrepi in rešitve:

- izgradnja tretjega poslovnega centra vzhodno od izmirskega pristanišča (za hitro razvijajoča se podjetja, zasebne izobraževalne institucije in univerze),
- izgradnja novih stanovanj za stanovalce barakarskih naselij na primernejših površinah, ter sanacija teh površin (urbana transformacija – ozelenitev z namenom preprečevanja erozije tal),
- izgradnja »gated communities« – sošesk, v katere je nadzorovan vstop avtomobilov, pešcev. V njih živijo pretežno prebivalci višjega sloja (Karadağ, 2018).

Slika 15: Izmir bird paradise/Izmirski ptičji raj

Foto: A. Bečan

Prav gotovo pa se od višine ne vrtili pticam, ki so častne prebivalke rezervata »Izmir bird paradise«. Ta se nahaja SV od mesta in se razteza na 8.000 ha. V njem lahko iz avtobusa ali pa peš opazuješ kormorane, pelikane, štorke, čaplje in še mnoge druge od 289 različnih vrst ptic. Z učenci bi lahko opazovali vrste ptic in ugotavljali, v katerih območjih toplejšega pasu se lahko pojavijo iste ptice. Seveda jih moramo predhodno na to pripraviti in poskrbeti za ustrezen vir informacij. Daljnogled na opazovanju ne bo odveč! Območje parka ptic so Turki zaščitili leta 1982 in je pomembna točka ptic selivk. Na leto se tu ustavi okoli 50.000 ptic. Na začetku rezervata so soline, med potjo pa smo lahko opazili tudi nekaj slanih kalov, ki so se že izsušili in je vidna le sol (Splet 10).

Zgodovina je lahko učiteljica geografije (Efez, Votlina sedmih spečih, mati Marija)

Seveda lahko iz zgodovine pridobimo marsikatero geografsko znanje prednikov, ki smo ga danes že prekrili z drugimi dognanji

Slika 16: Efez

Foto: A. Bečan

sodobnega sveta. A zato ni njihovo znanje ni nič manj uporabno, še več, pogosto lahko ravno z modrostmi iz preteklosti razložimo današnje dileme.

Učence lahko npr. na primeru starodavnih mest vprašamo za naravnogeografske dejavnike, ki so vplivali na lokacijo takratne poselitve ljudi. Analiza posameznih primerov zna biti zelo zanimiva, sploh če se lotimo ugotavljanja interakcije več dejavnikov (površje, podnebje, vodovje, prst, rastlinstvo itd.).

Z nami je lokacijo antičnega mesta Efez na terenu analiziral prof. dr. İlhan Kayan. Efez se nahaja 80 km južno od Izmirja. Mesto so zgradili atiški in jonski grški kolonisti. Med klasično grško dobo je bilo eno od dvanajstih mest Jonske lige. Mesto je cvetelo, ko je leta 129 pr. n. št. postalo del Rimske republike. Med številnimi drugimi veličastnimi stavbami sta najlepši Celzova knjižnica in gledališče za 25.000 gledalcev. V rimskem mestu niso bile vidne samo ruševine stavb, temveč tudi poslikave in preostala infrastruktura. Mesto je nastalo ob morju, ki je pred 3000 leti segalo globoko v notranjost; tako so prebivalci lahko imeli morsko pristanišče in se hkrati naselili ob reki. Morje se je nato umikalo in danes deluje Efez kot popolnoma kontinentalno mesto. Mesto so leta 263 uničili Goti. Čeprav je bilo obnovljeno, se je njegov pomen trgovskega središča zmanjšal, pristanišče je počasi zasipala reka Mali Meander (Küçükmenderes) (Splet 10).

Slika 17: Gledališče v Efezu

Foto: A. Bečan

Slika 18: Ayasoluk in steber nekdanjega templja boginje Artemide

Foto: A. Bečan

Delno ga je uničil potres leta 614. Nad njim je stal grad, bizantinska utrdba na hribu Ayasoluk. Ustavili smo se ob stebru nekdanjega templja boginje Artemide (Splet 10), ki je umeščen v seznam sedmih antičnih čudes (končan okoli 550 pr. n. št.).

Pot nas je vodila naprej do Votline sedmih spečih. V njej se je približno leta 250 skrivalo sedem menihov, ki jim je grozila usmrtitev zaradi verskega prepričanja. Zaspali so in se zbudili 300 let kasneje. Menihi so ostali enaki, nespremenjeni (Splet 11). Ta čudež naj bi po pripovedovanju turških kolegov priznavali tako muslimani kot kristjani.

Ogled smo nadaljevali v vasi, kje naj bi umrla Marija, Kristusova mati. Kapelo, ki stoji na tem kraju, obiskujejo tako muslimani kot kristjani.

Slika 19: Robčki želja

Foto: A. Bečan

V Turčiji je navada, da svojo molitev, prošnjo napišeš na robček iz blaga ali papirja in ga privežeš na drevo ali vrstico, ki služi temu namenu.

Ustvarjalnost narave (geopark Kula)

Vulkani so za učence po navadi privlačna tema. Včasih je dovolj že, če jim lahko pokažemo kakšen košček strjene lave in skupaj z njimi ugotavljamo, zakaj je kamen (plovec) lažji od drugih, kaj je vzrok številnim luknjam, kje in v kakšni obliki se je kamen nahajal, preden se je strdil, kako razpada itd. Številne dileme pa se zagotovo razjasnijo, ko človek stopi na pobočje vulkana. Prav to so nam omogočili turški kolegi geografi.

Slika 20: Proti vulkanu

Foto: A. Bečan

Ponovno se je z nami odpravil na teren prof. dr. İlhan Kayan. Park Kula je edini geopark v Turčiji, nahaja se 140 km vzhodno od Izmirja. Gre za čudovito pokrajino ugaslih vulkanskih stožcev. Nekateri imajo krater, drugi so planotaste tvorbe. V parku so vulkani bruhal v treh fazah:

pred 1,1 milijona let, pred 300.000 leti in pred 15.000 leti. Profesor Kayan nam je ob pogledu na tokove lave razložil starost vulkanov (Splet 7, 8).

Slika 21: Vulkanski krater

Foto: A. Bečan

Sprehodili smo se po obrobju kraterja in analizirali nekatere kamninske vzorce, bazaltne kamnine. Opazili smo pojav soliflukcije, ki ima za posledico ukrivljena drevesna debla. Geopark Kula je od leta 2013 pod zaščito Unesca (Splet 7, 8).

Slika 22: Soliflukcija

Foto: A. Bečan

Geografsko oko pa se je zadržalo na rastlinstvu. Na poti do parka smo lahko videli sadna drevesa, kot so fige, hruške, mandlji; grme kot so robide, aronija ... Na poljih je bilo nekaj znanih in nam manj poznanih poljščin: tobak, zemeljski orešček, bombaž, koruza, buče.

Pot smo nadaljevali v predel parka, kjer so nas presenetile zanimive skalne oblike – kamninski stožci. Slednji so pravzaprav jezerske usedline,

Slika 23: Kamninski stožci

Foto: A. Bečan

katerim sta dali podobo vodna in vetrna erozija. Odnegli sta mehkejše dele kamnine, ostali so le stebri z gobastim vrhom iz bazaltnih kamnin. Za geografski »posladek« smo si ogledali še staro jedro mesta Kula, kjer sta se prepletali grška in turška arhitektura.

Slika 24: Staro jedro mesta Kula

Foto: A. Bečan

Sklep

Čeprav živimo na različnih državah, nas povezujejo skupni izzivi poučevanja geografije. V sklopu mednarodne izmenjave smo razmišljali o različnih pristopih poučevanja, izmenjali veliko izkušenj in postali bogatejši za številna nova spoznanja. Z mednarodnimi izmenjavami je smiselno nadaljevati tudi v prihodnje, saj gre za odlično priložnost za strokovno izpopolnjevanje učiteljev geografije. Možnosti za tako sodelovanje omogoča Društvo učiteljev geografije Slovenije.

Viri in literatura

1. Karadağ, A. (2018). Izmir, interno gradivo prof. dr. Arife Karadağ. Ege Üniversitesi.
2. Splet 1: <https://www.turkeyeducation.info/k12/turkish-k-12-education-system.html> (dostopno 13. 3. 2019).
3. Splet 2: <https://www.google.com/maps> (dostopno 4. 10. 2018).
4. Splet 3: <https://www.goturkeytourism.com/destinations-turkey/seferihisar-first-cittaslow-of-turkey.html> (dostopno 4. 10. 2018).
5. Splet 4: <http://www.alpconv.org/sl/convention/agreements/alpineNetworks/pages/Cittaslow.aspx?AspxAutoDetectCookieSupport=1> (dostopno 4. 10. 2018).
6. Splet 5: <https://www.ojcm.net/download/cittaslow-urban-concept-in-a-different-perspective-and-analysing-of-turkish-cittaslow-cities.pdf> (dostopno 4. 10. 2018).
7. Splet 6: <https://www.google.com/maps> (dostopno 2. 3. 2019).
8. Splet 7: <https://www.kulageopark.com> (dostopno 30. 9. 2018).
9. Splet 8: <https://www.whc.unesco.org> (dostopno 30. 9. 2018).
10. Splet 9: <https://www.izmir.bel.tr> (dostopno 30. 9. 2018).
11. Splet 10: <https://www.visitizmir.org> (dostopno 30. 9. 2018).
12. Splet 11: <https://www.britannica.com/topic/Seven-Sleepers-of-Ephesus> (dostopno 2. 3. 2019).